

Міністерство культури і інформаційної політики України
Харківська державна академія дизайну і мистецтв
(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет «Образотворче мистецтво»
(назва факультету)

Кафедра станкового живопису
(повна назва кафедри)

Пояснювальна записка

до дипломної роботи бакалавра

на тему : «Герой України Руслан Малявін»

Виконала: студентка 4 курсу

спеціальності 023 «Образотворче
мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація»
(шифр і спеціальність)

освітньо-професійна
програма Станковий живопис

Овдієнко Н.Р.
(прізвище та ініціали)

Керівник Ковтун В. І.
(прізвище та ініціали)

Харків – 2025 року

З А В Д А Н Н Я

НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЕКТ (РОБОТУ) СТУДЕНТУ

Овдієнко Надія Русланівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи): «Герой України Руслан Малявін»

Керівник проекту (роботи) старший викладач Ковтун Віктор Іванович

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від « » травня 2025 року №

2. Строк подання студентом проекту (роботи) 14 червня 2025 року

3. Вихідні дані до проекту (роботи): Зібраний підготовчий матеріал під час переддипломної практики

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

- Обґрунтування актуальності теми;
- Збір інформації та систематизація підготовчих матеріалів;
- Аналіз аналогів;
- Розробка авторської концепції рішення теми;
- Композиційний пошук образотворчих засобів втілення творчого задуму;
- Технологічні та графічні засоби виконання оригіналів;
- Висновки;
- Список літератури;
- Ілюстративні матеріали.

5. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 17 квітня 2025

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	<i>Затвердження теми дипломної роботи</i>	<i>Травень</i>	
2	<i>Аналіз аналогів</i>	<i>Квітень Травень</i>	
3	<i>Розробка авторської концепції рішення теми</i>	<i>Квітень Травень</i>	
4	<i>Композиційний пошук образотворчих засобів втілення творчого задуму;</i>	<i>Квітень Травень</i>	
5	<i>Затвердження ескізів рішення теми</i>	<i>Травень</i>	
6	<i>Систематизація інформації до пояснювальної записки</i>	<i>Травень</i>	
7	<i>Виконання оригіналів дипломної роботи</i>	<i>Травень Червень</i>	
8	<i>Оформлення пояснювальної записки та дипломної роботи</i>	<i>Червень</i>	
9	<i>Захист дипломної роботи</i>	<i>Червень</i>	

Студент _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи) _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

1. ОБҐРУНТУВАННЯ АКТУАЛЬНОСТІ ТЕМИ.....	5
2. ЗБІР ІНФОРМАЦІЇ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПІДГОТОВЧИХ МАТЕРІАЛІВ.....	6
3. АНАЛІЗ АНАЛОГІВ.....	8
4. РОЗРОБКА АВТОРСЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ РІШЕННЯ ТЕМИ.....	9
5. КОМПОЗИЦІЙНИЙ ПОШУК ОБРАЗОТВОРЧИХ ЗАСОБІВ ВТІЛЕННЯ ТВОРЧОГО ЗАДУМУ.....	11
6. ТЕХНОЛОГІЧНІ ТА ЖИВОПИСНІ ЗАСОБИ ВИКОНАННЯ ОРИГІНАЛІВ	13
7. ВИСНОВКИ.....	15
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	
ІЛЮСТРАТИВНІ МАТЕРІАЛИ.....	

ОБҐРУНТУВАННЯ АКТУАЛЬНОСТІ ТЕМИ

Моя картина має глибоко особистий зміст і присвячена моєму дядькові, Руслану Малявіну, який загинув на війні в Україні. Руслан завжди мріяв, щоб я намалювала його портрет, але за життя я відчувала, що ще не маю достатньо навичок, щоб точно передати його образ. Після його загибелі я відчула глибоку потребу вшанувати його пам'ять, зобразивши його як героя України. Ця робота є однією з найважливіших у моєму житті, адже я вкладаю в неї не лише великий зміст, а й багато душевних зусиль. Для мене дуже важливо, що така значуща для мене людина стала головним героєм цієї роботи.

Тема є надзвичайно актуальною, оскільки вона відображає як особисті, так і національні переживання, пов'язані з війною. Вона також є частиною ширшого мистецького контексту — увіковічнення пам'яті захисників та передача їхнього духу і жертвності засобами живопису. Через цю роботу я висловлюю власну скорботу і вдячність, але також прагну створити образ, який знайде емоційний відгук у багатьох інших людей, які втратили своїх рідних на війні.

Це тема, яка болить кожному українцю. Майже в кожній родині є хтось, хто бореться або вже поклав життя за свободу нашої країни. Через мою роботу я прагну не тільки зберегти пам'ять про Руслана, але й доторкнутися до сердець тих, хто, як і моя родина, щодня сумує за своїм героєм. Таким чином, мій живописний твір перетворюється на акт особистої і колективної пам'яті, що набуває важливого значення в сучасному культурному й емоційному просторі України.

ЗБІР ІНФОРМАЦІЇ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПІДГОТОВЧИХ МАТЕРІАЛІВ

У процесі підготовки до створення диплому на тему «Герой України Руслан Малявін» я зосередилася на глибокому вивченні як особистої, так і суспільної сторони цієї теми. Картина має глибоко особистий зміст, адже присвячена моєму дядькові, який загинув, захищаючи Україну. Його постать стала для мене символом мужності, жертвовності та любові до Батьківщини. Саме тому для мене було важливо передати не лише зовнішній портрет, а й внутрішній світ, характер, гідність і біль, які залишили по собі незабутній слід.

Під час підготовки я зібрала велику кількість фотографій Руслана — як з мирного життя, так і з часу його служби. Ці зображення допомогли мені точно передати риси обличчя, поставу, вираз погляду, характерні жести. Щоб глибше відчувати емоційний стан, я також спілкувалася з членами нашої родини, які поділилися теплими спогадами про нього. Їхні слова та спогади стали важливими емоційними орієнтирами в побудові художнього образу.

Окрім особистих джерел, я також звернулася до загального контексту — вивчала матеріали про загиблих українських військових, переглядала документальні відео, читала інтерв'ю з родинами героїв. Це дало мені змогу побачити, що мій твір — не лише особиста історія, а й частина великої національної пам'яті. Таких як Руслан в Україні тисячі, і кожна родина несе біль втрати.

Крім візуальних джерел, я ознайомила з художньою та історичною літературою, яка стосується теми війни та особистої жертви. Особливе враження справили оповідання сучасних українських авторів, які зображують долі солдатів та їхніх родин, зокрема у книгах «Життя після 24-го» та «Війна, якої не було». Ці твори допомогли мені краще зрозуміти психологічний стан героїв, які поклали життя за свободу інших.

Таким чином, зібрані матеріали стали не лише основою для мого твору, а й елементом глибокого внутрішнього переосмислення втрати. Це — мій особистий акт пам'яті, в якому відображено біль усієї родини, а також пошук надії через мистецтво.

АНАЛІЗ АНАЛОГІВ

Працюючи над картиною «Герой України Руслан Малявін», я прагнула створити не лише портрет конкретної людини, але й узагальнений образ Захисника, Героя, Сина України, що втілює біль, гідність, втрату та пам'ять. У пошуках художніх паралелей я зверталася до творів українських і світових митців, які торкалися теми війни, втрати, духовної сили.

Твір Іллі Рєпіна «Запорожці пишуть листа турецькому султану» супроводжував мене з дитинства — адже я, як і Руслан, народилася в Чугуєві, місті, де народився великий художник. Образ вільного, сміливого, незламного українського духу — саме те, що я прагнула втілити у портреті свого дяді. Хоча сюжет Рєпіна більш жартівливо-батальний, у кожному обличчі там — характер, сила, гідність, яку я відчувала й у Русланові. Рєпін залишається моїм натхненням і дороговказом у живописі — і цей зв'язок з ним через місто, кров, пам'ять я вважаю дуже особистим і важливим.

Картина Ісаак Левітана — «Над вічним спокоєм» глибоко вразила мене своєю метафізичною тишею. Цей твір не є портретом, однак його емоційна атмосфера стала для мене натхненням. У ній — світ, що вже позаду, і вічність, у яку переходить душа. Безлюдний пейзаж, небесна далечінь, маленька церковка — усе це створює атмосферу втрати, спокою, пам'яті, які я намагалася вкласти в погляд Героя на моїй картині. Левітан передає не зовнішню подію, а внутрішній стан — саме цю глибину я прагнула відтворити у своїй роботі.

Народне мистецтво не менш сильне за академічне. Наприклад робота Марії Примаченко — «Звір, що йде на війну», вона вразила мене кольором, сміливістю, безстрашністю у формі, і я зрозуміла, що навіть трагедію можна показати з болем, але без втрати краси. Її образність нагадує про зв'язок з землею, з міфологією народу, з тим, що несе в собі кожен український воїн — частину предків, символ, оберіг.

РОЗРОБКА АВТОРСЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ РІШЕННЯ ТЕМИ

Війна — це завжди трагедія, яка змінює не лише міста і кордони, а й людські долі. Моя дипломна робота присвячена пам'яті мого дядька — Руслана Малявіна, який загинув на війні, захищаючи Україну. Це особиста історія, яка стала частиною великої національної драми. Створюючи цю картину, я прагнула не просто зобразити його обличчя, а передати глибину його духу, силу характеру, його людяність і гідність.

Я хотіла, щоб образ Руслана був не просто портретом, а символом — узагальненим образом українського захисника, який пожертвував найціннішим заради майбутнього інших. Його спокійна, але впевнена постава, пряма посадка, рішучий погляд — усе це покликане не лише викликати співчуття, а й нагадати глядачам, що за кожною трагедією війни стоїть жива людина, яка мала мрії, родину, життя.

Фон у картині стриманий, мінімалістичний, щоб не відволікати від головного — фігури Героя. Проте я свідомо залишила на полотні елементи прапора, щоб підкреслити його приналежність до нації, до спільної боротьби і пам'яті. Освітлення та колористика обрані в стриманих, глибоких тонах — вони створюють атмосферу тиші, зосередженості, внутрішньої сили. Немає жаху чи відкритої драми — є гідність, що говорить сильніше за сльози.

Найважливішим для мене було оживити цей образ, зробити його не пам'ятником, а людиною. Я прагнула, щоб у його очах був не лише спокій, а й відлуння життя, яке було в ньому — з усіма емоціями, теплом і людяністю. Саме тому я довго працювала з виразом обличчя, жестом, посадкою, щоб у картині з'явився той момент, коли глядач ловить себе на думці: “Я ніби бачу, як він дихає, як ось-ось щось скаже”.

Образ мого дядька — це також образ родинної пам'яті. У роботі я хотіла показати, що війна — це не лише військові події, а глибока емоційна втрата для кожної родини, яка втратила близьку людину. Моя родина досі сумує за

Русланом, і ця картина — це своєрідний спосіб розмови з ним, прощання і вшанування.

Моєю авторською концепцією є створення твору, що говорить про життя і смерть, про честь і пам'ять, про тишу, в якій народжується розуміння ціни свободи. Я прагнула, щоб ця робота не лише зображала трагедію, а й змушувала глядача зупинитися, відчутти, співпережити, задуматися.

Я очікую, що картина буде сприйнята як емоційно насичений портрет сучасного Героя України, як висловлювання про ціну війни через мову живопису, і як особисте звернення до кожного, хто любить, пам'ятає, і не хоче, щоб це повторилося знову.

КОМПОЗИЦІЙНИЙ ПОШУК ОБРАЗОТВОРЧИХ ЗАСОБІВ ВТІЛЕННЯ ТВОРЧОГО ЗАДУМУ

Композиція картини «Герой України Руслан Малявін» побудована таким чином, щоб акцентувати увагу глядача на центральному образі — фігурі Захисника. Образ створений на межі між портретом і символом, тому головне композиційне завдання полягало у поєднанні реалістичності з гідністю, простоти з глибиною змісту.

Головна фігура розміщена фронтально і статично, що додає образу монументальності й внутрішньої сили. Погляд героя спрямований трохи вбік, ніби в простір поза глядачем — це створює враження присутності, спокою, зосередженості, а також натяк на те, що він ніби вже дивиться з іншого виміру — з пам'яті.

Фігура героя займає центральну частину полотна, а простір навколо нього — умовний, без зайвих деталей. Завдяки цьому глядач не відволікається від головного образу. Усі вертикальні лінії картини підпорядковані постаті, що візуально підсилює стійкість, непохитність. Лінія горизонту розташована нижче середини полотна, що додає фігурі візуальної висоти.

Особливу увагу я приділила пози фігури — герой зображений сидячим, у спокійній, але зібраній позі. Його руки не демонстративні, але присутні, як і вся його постать — зосереджена, сильна, тиха. Я прагнула передати момент перед словом, відчуття, ніби він ось-ось озветься.

У колористичному рішенні домінують стримані, глибокі кольори — відтінки синього, сірого, вохристого та зеленувато-коричневого. Вони створюють атмосферу зосередженості, внутрішньої тиші, наближену до іконописної простоти. Фон затемнений, що контрастує з обличчям і частиною постаті, яку освітлено умовним м'яким світлом — цей прийом підкреслює духовну присутність і значимість героя.

На тлі ледь помітні український стяг і силуети символічних деталей (елементи військової форми, можливо, шеврон), які ненав'язливо вказують на сучасний контекст. Вони вплетені в композицію так, щоб не перетворити роботу на ілюстрацію, а навпаки — залишити простір для осмислення.

Обличчя героя — головна емоційна точка. Я довго працювала над тим, щоб вираз був непоказним, але глибоким. Це не погляд переможця чи жертви — це погляд людини, яка вже побувала по той бік, яка знає ціну життя, але дивиться з любов'ю.

Моєю метою було досягти максимальної життєвості образу — щоб він був не лише зображенням загиблого, а свідченням, яке продовжує говорити з нами мовою тиші, погляду і гідності.

ТЕХНОЛОГІЧНІ ТА ЖИВОПИСНІ ЗАСОБИ ВИКОНАННЯ ОРИГІНАЛУ

Живопис як мистецтво дає митцю широкий спектр засобів виразності, за допомогою яких можливо не лише створити візуальний образ, але й передати емоційне та змістовне навантаження твору. В роботі над картиною «Герой України Руслан Малявін» я використала як класичні живописні техніки, так і сучасні підходи до створення композиції та підготовчих матеріалів.

Основними засобами виразності в моїй роботі стали лінія, пляма, колір, світлотінь, фактура та композиція. Лінія вживалась помірно, м'яко, майже непомітно — вона не формує жорстких контурів, а лише окреслює форми. Я прагнула, щоб фігура героя виглядала максимально природно, зберігаючи при цьому чіткість силуету.

Пляма в роботі відіграє важливу роль — особливо у зображенні одягу, тла, тіней, де площини кольору взаємодіють одна з одною, створюючи відчуття глибини та простору. Ритміка мазків також враховувалася: у верхній частині полотна мазки більш щільні, пастозні, з видимою фактурою — це створює враження фізичної присутності, щільності, тяжіння до реальності.

Картина виконана олійними фарбами на полотні. Основна частина фігури героя — написана пастозно, із використанням товстого шару фарби та живої фактури, що створюється пензлем і мастихіном. Така техніка дозволяє передати фізичність, об'єм, силу образу, зробити його «відчутним» для глядача. Обличчя та руки написані більш м'яко, тонкими шарами — це додає емоційної тонкості.

Фон навколо героя має гладшу фактуру, написаний із використанням лесування — тонких прозорих шарів фарби, що створюють ефект глибини і простору. Це допомагає відокремити фігуру від тла, надати їй більшої виразності, а глядачеві — зосередитись на головному.

Для передачі фактури одягу, тла, деталей військової форми я застосовувала поєднання пензлевої техніки та мастихіну, іноді з використанням подряпувань,

рідких потьоків, тонких шарів фарби, розведених розчинником. Це створює ефект матеріальності, реалістичної фактури, особливо у ділянках військового камуфляжу, прапора, землі.

Такий послідовний підхід — поєднання сучасних технологій та класичного живопису — дозволив мені глибше пропрацювати образ, знайти оптимальне поєднання технічних і емоційних засобів виразності.

ВИСНОВКИ

Дипломна робота «Герой України Руслан Малявін» базується на глибоко особистій історії та прагненні увічнити пам'ять про людину, яка віддала життя за Україну. В її основі лежить не лише зображення конкретної постаті — мого дядька, а й спроба створити узагальнений образ Захисника, який несе в собі гідність, силу, любов до Батьківщини та ціну втрати.

Метою роботи було створення портрета, що не просто фіксує зовнішність, а говорить мовою тиші, погляду, внутрішньої присутності. Мені було важливо через мистецтво передати біль моєї родини, гордість і пам'ять, які живуть у серці й залишаються з нами назавжди.

Хоча тема війни широко представлена в мистецтві, моєю задачею було звернутися до неї з особистої перспективи, поділитися глядачеві власною історією — про близьку людину, яка стала героєм не лише для країни, а й для нас, рідних.

Через цю роботу я намагалася осмислити трагедію, знайти в ній місце для світла, тиші, любові та віри в майбутнє. Мені хотілося б, щоб глядач, дивлячись на портрет, відчув не тільки сум, а й гідність, присутність і силу, яка не зникає навіть після смерті.

Життя продовжується, але пам'ять — залишається. І саме вона стає тим містком, який з'єднує нас із тими, кого ми втратили, і водночас надає нам сили жити далі, творити, і говорити — навіть мовою фарб.